

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scipio Claromontius De Ratione Status

Chiaramonti, Scipione

[S.l.], 1679

De discrimine boni & pravi finis, & quod illud essenziale sit, adversus
Bodinum ostenditur. XXII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10064

De Discrimine boni & pravi finis, & quod
illud essentialè sit, adversus Bodinum
ostenditur.

CAP. XXII.

PRo hypothesi posui divisionem reip. in bonam & pravam essentialem esse, pariterq; differentias adduxi unius, paucorum & multitudinis, tanquam res constituentes rerump. bonarum & pravarum species. Et hoc & illud suos habet oppugnatores. Quod differentia reip. bonæ & pravæ, a bono & pravo sumpta, essentialis sit, Bodinus repugnat, vult enim esse differentiam accidentalem. Altera, quæ ab uno, paucis, & multitudine capitur, huic ipse non favet Aristoteles, qui accidentalem esse monet. Accedamus ad differentiam bonarum & pravarum. Bodinus itaq; homo multæ lectionis, at vagæ & confusæ doctrinæ, uti quoq; religionis corruptæ, (quantum ex ejusdem operibus colligere licet), cum oppugnet ubivis fere in suo de Rep. volumine politicam Aristotelis doctrinâ, ubi divisionem ejusdè rerump. attingit, plane eam conculcat, afferens doctrinâ novam, non solum Aristoteli repugnantem, sed & Platoni ac Polybio, omnibusq; gravissimis politicarum rerum scriptoribus. Dividit remp. in tres tantum species, in Monarchiam, Aristocratiam, & Democratiam. Etenim aut summa potestas est penes unum solum, estq; Monarchia, aut penes omnes, & Democratia est, aut penes paucos, & Aristocratia est. Quod post illa Monarchia vel regnum vel tyrannis est; Aristocratia bona vel prava, videlicet imperium bonorum, vel divitum: & porro quod Democratia bona vel prava sit, hæ differentia ab ipso accidentales reputantur, quæ speciem non immutant. Ita quidem, ut ex illius sententia, Regnum & Tyrannis eadem imperii species sit, uti quoq; Aristocratia & Oligarchia, quæ secundum alios sibi opponuntur: idemq; dictum puta de populari bona & prava. Et argumentum quod ad probandam suam sententiam affert, tale est, & hisce verbis est expressum: *Nam si rerump. formas bonorum ac malorum finibus, aut virtutibus ac vitiis metimur, infinitas esse comperiemus. At in rebus omnibus apte recteq; definiendis, ipsarum vim ac naturam, non quæ cuiq; extrinsecus accidunt, intueri oportet.* Quod argumentum, &

& quod inde sequitur, quam habeat vim, & quam veritatem, satis manifestum est. Enimvero, si virtutes & vitia infinita sunt, & sic fines boni & pravi, ideo species rerump. infinitas constituere possunt? Ceterum virtutes & vitia determinata sunt numero, & si quis assereret, quod malum infiniti sit, auctoritate Pythagoræ, quam admittit Aristoteles, ubi inquit, *multis modis peccare possumus, malum enim est infiniti, ut Pythagorici conjectabant*, (l. 2. Eth. c. 6.) respondeo primum, infinitum ibi significare indeterminatum, nec verè & propriè infinitum. Deinde dico, quod infinitas, cujus istuc loci mentio fit, graduum est, non specierum: etenim, verbi gratia, avarus parcere sumptibus potest magis & minus, & porrò magis, magisque semper, quod parsimoniam illius plus intendit, at non inde fit alia species, quam quod ex parco fiat avarus: quamobrem infinitas, quæ vitio datur, non mutat neque auget illorum species. Addamus post illa, quod fines bonorum & malorum resp. à se invicem dirimentes, ad bina membra in nostro proposito reducantur; scilicet, ad finem commodi communis civium, & ad finem propriæ utilitatis imperantis: quæ distinctio bimembris non potest nisi duplicare species, quæ ex aliis differentiis proveniunt, (veluti modo illa unius, paucorum & multitudinis, sive populi universi) id est, non potest nisi duplicare Monarchiam in regnum & tyrannidem: illam paucorum in Aristocratiam & Oligarchiam: & popularem in remp. & democratiam. Sed ex adverso pro confirmanda doctrina Aristotelis, quod differentia a fine sumpta essentialis sit in moralibus, non accidentalis, quis nescit, actiones morales ex fine in species dividi suas? quamobrem elemosyna data in eum finem ut inops ea juveretur, & per illum res fiat Christo grata, opus est charitatis: at dare eam, ut ea propter vitium puellæ inopi inferatur, opus est incontinentiæ. Non illi cito Aristotelis auctoritatem, quam adversarius vilipendit, sed commodè ipsum sibi cito, qui alibi ait; *definitio nihil aliud est, quam rei propositæ finis*. Si itaque definitio finis est, quomodo differentia ex fine dependens modo fit accidentalis? Non mereatur adeo contorta dicta, & implicata fundamenta ut refellantur, sed potius ut negligantur. Prætereo modo impropriam locutionem vocabuli Aristocratia, qua utitur, de qua dicam inferius.

Reduco solum in memoriam, propter hunc finem, quomodo divisio præsens rerump. in bonas & pravas conveniat cum eo, quod constitu-

tum est de vero fine reip., & quomodo divisio specierum earundem ab eod. fluat sine, quæ veritatis proprietas est, doctrinam ubique sibi consonare. Cogor nihilominus his annectere, quod discrimen boni & pravi solum distinguat in ead. materia vitium à virtute: nam temperans fruitur voluptatib. corporis, tam venereis, quam esculentis, & iisdem fruitur intemperans; at quoniam hic iis fruitur prave, & alter bene, scilicet quantum, & quomodo, & ubi convenit, unus vitiosus est, & alter virtuosus. Aut itaque negabit Bodinus, temperantiam & intemperantiam habitus esse specie diversos adversus omnes moralium scriptores: aut fatebitur, quod solum bonum & pravam differentiam sint essentielles, ad distinguendas, constituendasque actiones morales, morales habitus, societatesque civiles.

*Differentiam à paucis & multis desumptam
non esse essentialem: at vero illam a pauperib.
& divitibus.*

CAP. XXIII.

Accedo in præsentem ad differentiam a paucis & multitudine desumptam, an illa essentialis sit, an minimè. Aristoteles l. 3. p. c. 5. postquam diviserat resp. ut vidimus, per illud, quod iis unus, pauci, vel multitudo universa præsit, progreditur ad exponendum rectius, in qua re ponat essentiam dictarum differentiarum, concluditque, esse in eo sitam, quod opulenti sint, vel inopes. Etenim usu venit, divites semper numero esse inferiores pauperibus, pauperesque divites numero superare, ita ut pauci constituent formam Oligarchiæ essentialiter, non respectu exigui ipsorum numeri, sed respectu divitiarum, quæ illi exiguo conjunctæ sunt numero: & multitudo essentialiter constituat Democratiam, non propter numerum ipsius ingentem, sed ratione paupertatis, quæ magno huic numero includitur. Quare cum superius dictum sit, quod Oligarchia veluti resp. prava proprium spectet commodum eorum, qui imperant, magis restrictè dicere vult, Oligarchiam remp. esse, in qua divites impe-